

โมเดลเชิงสาเหตุศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยว
ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์: มุมมองนักท่องเที่ยว

The Causal and Effect Model of the Tourism Potential and Tourist needs that
Effect to Creative Tourism Development for Improving Tourism Potential
and Opportunities in Phetchabun Province: Perspective of Thai Tourists

สุนทรี รอดดิษฐ์¹ ภรวลัญช์ มายอ² นันทกานต์ ศรีปลั่ง³ ธีรภัทร ดีเอม⁴
และ ทิยาวรรณ ศรีเจริญ กันหา^{5*}

Suntaree Roddit¹ Phonwalun Mayoo² Nuntakan Sriplang³ Teerapattara Dee-Aim⁴
and Tiwawan Siricharoen Kanha^{5*}

^{12345*}คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

^{12345*}Faculty of Management Science, Phetchabun Rajabhat University

*Corresponding author E-mail: Tiwawan.sir@pcru.ac.th

Received: August 16th, 2023; Revised: September 26th, 2023; Accepted: September 28th, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการเชิงสาเหตุศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ(2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และปัจจัยความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 ราย แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) โมเดลสมการเชิงสาเหตุศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ Chi-square = 2.76, CFI=0.93, GFI=0.90, AGFI=0.87, TLI=0.92, RMR=0.30 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 (2) ขนาดอิทธิพลของปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 แต่ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ไม่มีระดับนัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นจากผลการศึกษานำไปเพื่อการวางแผนเชิงนโยบายและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามศักยภาพการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โมเดลเชิงสาเหตุ ศักยภาพการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยว

Abstract

The purposes of this article were (1) to examine the goodness of fit with empirical data of the causal and effect model of tourism potential, tourist needs, and development of creative tourism (2) to examine the direct effects of factors according to the tourism potential and tourist needs that effect to creative tourism development for Improving Tourism Potential and Opportunities in Phetchabun Province. The sample consisted of 400 tourist who visited Phetchabun Province, obtained by using convenience sampling. The data were collected through online questionnaire. The obtained data were analyzed using inferential statistics.

The results revealed that (1) The causal and effect model was valid and fit to the empirical data. Indicated by the Goodness-of-fit index (GFI): Chi-square = 2.76, CFI=0.93, GFI=0.90, AGFI=0.87, TLI=0.92, RMR=0.30 ($p<0.001$). (2) Factors according to tourism potential had direct positive influences on creative tourism development (0.92) at statistical significance 0.001. But in terms of the growth of creative tourism development, the factor of tourist needs was insignificant. Therefore, it was inconsistent with the hypothesis. Hence, the results of the study can be used for policy planning and management of tourist attractions according to the tourism potential that tourists value as follow: Attraction, amenities, and environment surrounding to be effective in improving tourism potential and opportunities in the Phetchabun Province area in the future.

Keywords: Creative Tourism, The Causal and Effect Model, Tourism Potential, Tourist needs

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ผ่านประสบการณ์ที่ชุมชนท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สัมผัส และลงมือทำในกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในกระแสการพัฒนาของโลก ซึ่งนักท่องเที่ยวยุคใหม่มีวัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อศึกษาการเรียนรู้ และค้นหาสิ่งใหม่ ที่สร้างประสบการณ์ หรือสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะตนของนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นแนวคิดเพื่อการเชื่อมโยงชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้นหาประสบการณ์ที่มีคุณภาพ ในขณะที่ชุมชนสามารถนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น สร้างการต่อยอดในสินค้าท้องถิ่นจนกระทั่งเกิดรายได้และการหมุนเวียนในชุมชนจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556)

ตั้งแต่ปี 2558 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ยกให้จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นหนึ่งในเมืองรองต้องห้ามพลาด และในปี 2564 จังหวัดเพชรบูรณ์ ยังได้รับการจัดอันดับเมืองรองในภาคเหนือ ที่มีสัดส่วนนักท่องเที่ยวมาเยือนเป็นอันดับต้น ๆ ของภาคเหนืออีกด้วย ต่อมาในปี 2565 ที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์มีสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติที่มาเยือนเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2564 ถึงร้อยละ 121.83 มีจำนวนผู้เข้าพักสูงขึ้นกว่าร้อยละ 113.45 และสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 102 จากปี 2564 (กระทรวงการ

ท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ทรัพยากรการท่องเที่ยวท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์มีความหลากหลายทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต แหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์ คาเฟ่ ที่พัก และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น การวิ่งมาราธอน วิ่งเทรล คอนเสิร์ต เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สามารถนำมาต่อยอดและพัฒนาเพื่อให้เกิดมูลค่าและคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจากที่กล่าวมาสามารถแสดงให้เห็นถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่สามารถตอบสนองและรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ในอนาคต

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจังหวัดเพชรบูรณ์จะมีความหลากหลายของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว แต่ยังคงพบข้อจำกัดในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมานาน จนเกิดการกระจุกตัวและส่งผลกระทบต่อชุมชน อีกทั้งยังสร้างความไม่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า องค์ประกอบทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยวนอกฤดูกาล คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การศึกษาแบบจำลองสมการโครงสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ช่วยเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นโยบายต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ได้ต่อไป

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเป็นการประเมินความพร้อมด้านแหล่งท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกสบายในการเข้าถึง สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2550; ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี, 2556) ว่ามีศักยภาพเพียงพอต่อการสร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อการวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ วิภา ศรีระทุ (2551) กล่าวเพิ่มเติมว่าในการพิจารณาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ควรคำนึงถึงองค์ประกอบด้านพื้นที่ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ด้านการจัดการความปลอดภัยและความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการที่สร้างจิตสำนึกที่ดี และด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางต่าง ๆ Buhalis (2000) ได้อธิบายองค์ประกอบการท่องเที่ยว (6A's) ไว้ 6 ประการ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริม (Ancillary Services) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (วิชสุตา ร้อยพิลา และ ปรีดา ไชยา, 2558; เพ็ชรภรณ์ ชวัลลขานุชกิจ, 2564; อติลักษณ์ พุ่มอัม, 2566)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่มุ่งหาความผูกพันและประสบการณ์แท้จริงที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่จุดหมาย หรือคุณลักษณะพิเศษของจุดหมายปลายทางต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจผ่านประสบการณ์ของตัวเอง เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และยังเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม จนสามารถใช้ประสบการณ์ที่เรียนรู้ใหม่มารประยุกต์กับชีวิตการทำงานของตนหลังจากการท่องเที่ยวได้ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556)

โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นับว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน ซึ่งจากสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคชาวไทย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีไลฟ์สไตล์การเดินทางที่แตกต่างกันตามความชื่นชอบ เช่น กลุ่มแอดเวนเจอร์ กลุ่มสุขภาพ กลุ่มคาเฟ่ กลุ่มสปา กลุ่มรักธรรมชาติ รวมไปถึงกลุ่มที่ชอบเรียนรู้ในวัฒนธรรมและเข้าถึงวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์, 2565) สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ Salman & Uygur (2010) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พร้อมที่จะออกไปเรียนรู้ และค้นหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนและเสริมทักษะของตนเอง อีกทั้งยังคาดหวังประสบการณ์ที่ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนอีกด้วย ดังนั้นในการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ลักษณะความต้องการที่นักท่องเที่ยวต้องการจะได้รับการตอบสนองจากการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เช่น ปัจจัยด้านองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกการบริการ เป็นต้น (วิไลวรรณสว่างแก้ว, 2561) ปัจจัยเชิงพฤติกรรม หรือความตั้งใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น ปัจจัยภายในบุคคล และปัจจัยภายนอกตัวบุคคล (ดวงฤดี อุทัยหอม และ สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า, 2565) ปัจจัยด้านกิจกรรมและการบริหารจัดการ เช่น ข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ (พิศาล แก้วอยู่ และ ประกอบ ศิริภักดีพินิจ, 2557) ปัจจัยด้านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจเกิดทั้งจากการตลาดเชิงประสบการณ์ สื่อประชาสัมพันธ์ และการมองหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ของนักท่องเที่ยว (สุจิตรา หนูมี, 2562) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อาจแตกต่างกันตามประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ถึงแม้จะทำกิจกรรมเดียวกันก็ตาม

ขวัญฤทัย เดชทองคำ (2564) กล่าวว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 4) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และ 5) บุคลากรและนักท่องเที่ยว ความหมายท้องถิ่น สอดคล้องกับ เสาวรณีย์ เสากลสิย, ศรีปริญญ์ ฐประจาง และ เสาวภาคย์ กระจางยุทธ (2565) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยศึกษาปัจจัยด้านบริบทชุมชน ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ นอกจากนี้จักรวาล วงศ์มณี และ รัชพงศ์ วงศาโรจน์ (2564) ยังระบุว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง ประกอบด้วย 1) พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์ 2) การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ 3) ความมีเสน่ห์หาได้ยาก และแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ และ 4) คุณค่าพื้นฐานตามหน้าที่เชิงสร้างสรรค์

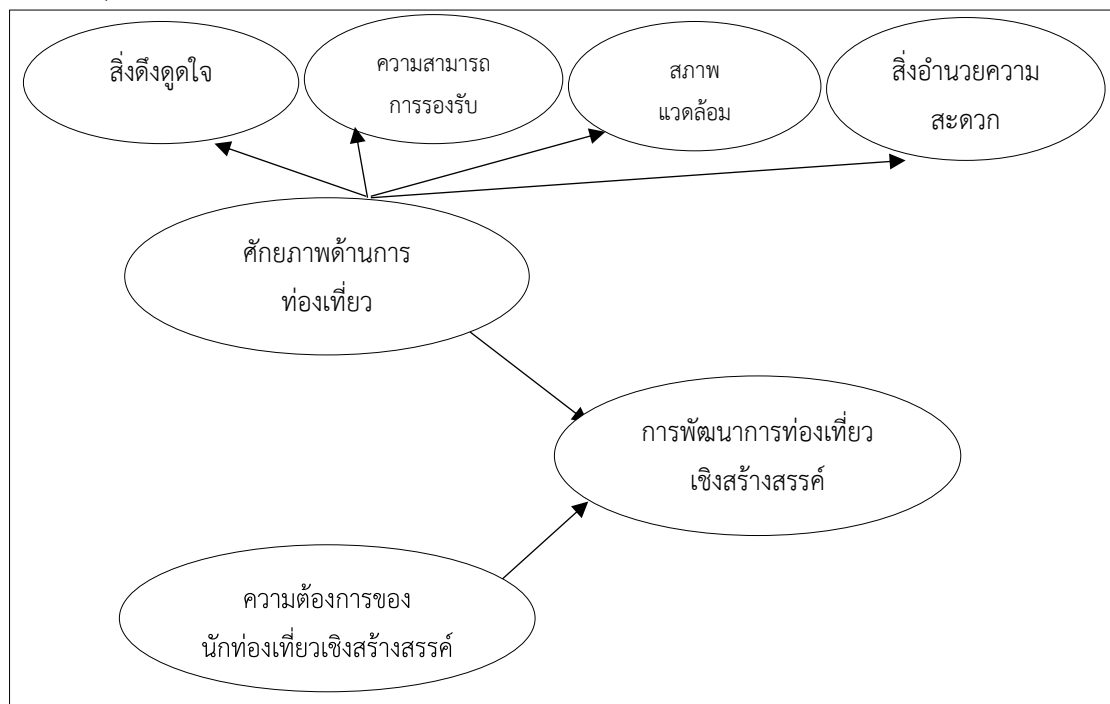
ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการนำเอาปัจจัยด้านศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้พัฒนาต่อยอดตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและสร้างโอกาสการแข่งขันมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการเชิงสาเหตุศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (ดังภาพที่ 1) ประกอบด้วย ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว (Buhalis, 2000; เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ, 2564; อติลักษณ์ พุ่มอัม, 2566) ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (พิศาล แก้วอยู่ และ ประกอบ ศิริภักดีพินิจ, 2557; สุธิตรา หนูมี, 2562) และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (วิชสุตา ร้อยพิลา และ ปรีดา ไชยา, 2558; เสาวรณีย์ เสาเกลียว, ศรีปริญญา ฐประจำง และ เสาวภาคย์ กระจำงยุทธ, 2565; พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ และอารี ผสานสินธวงศ์, 2566)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลสมการเชิงสาเหตุศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบศักยภาพการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนได้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ซึ่งระบุขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 5-20 เท่าต่อตัวแปรสังเกตได้ ในการศึกษาครั้งนี้จะมีตัวแปรทั้งสิ้น 26 ตัวแปรสังเกต (Hair et al., 2019) ดังนั้นเมื่อกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจึงได้เท่ากับ 390 ตัวอย่าง ($26 \times 15 = 390$) เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นลักษณะการสำรวจรายการ (Check list) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ที่อยู่ การศึกษา รายได้ และอาชีพ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว เป็นลักษณะการสำรวจรายการ (Check list) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการท่องเที่ยว ส่วนที่ 4 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และส่วนที่ 5 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นแบบสอบถามแบบจัดอันดับ 5 ระดับ (มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด)

โดยในการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว และการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งมีการนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของคำถามและนำมาหาค่าคะแนนดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.82 และนำไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.89 ซึ่งถือว่ายอมรับได้ จึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google form และนำลิงค์ (link) ที่ได้ส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook LINE เป็นต้น โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เป็นผู้ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างน้อย 2 ครั้ง และเมื่อได้ข้อมูลครบสมบูรณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยนำเสนอค่ามาตรฐานต่าง ๆ ได้แก่ $\chi^2/df < 2$, GFI > 0.80, AGFI > 0.80, NFI > 0.80, TLI > 0.80, RMR < 0.05, RMSEA < 0.05 (Hair et al., 2019; อภิญา อิงอาจ, 2565)

ผลการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 15 เท่าต่อหนึ่งตัวแปรสังเกตได้ ดังนั้นได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เท่ากับ 400 คน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ มีผลการวิจัยตามรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างวิจัย

จากตัวอย่างวิจัยจำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อพักผ่อน โดยเลือกเดินทางมาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านงานฝีมือ หัตถกรรม และผ้าท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วรับทราบข้อมูลและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือบุคคลในครอบครัว แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างวิจัย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	115	28.75
หญิง	197	49.25
LGBTQ+	88	22.00
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	229	57.30
สูงกว่าปริญญาตรี	171	42.8
อาชีพ		
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ / พนักงานภาครัฐ	102	25.50
พนักงานเอกชน	175	43.75
ธุรกิจส่วนตัว / อาชีพอิสระ	73	18.25
เกษตรกร / รับจ้างทั่วไป	17	4.25
เกษียณอายุ / ไม่ได้ทำงาน	33	8.25
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 15,000 บาท	132	33.00
15,001 - 30,000 บาท	156	39.00
30,001 - 45,000 บาท	97	24.25
45,001 - 60,000 บาท	12	3.00
มากกว่า 60,001 บาท	3	0.75
วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์		
เพื่อการพักผ่อน	180	45.00
เพื่อเยี่ยมญาติ พบปะเพื่อน	35	8.75
เพื่อการเรียนรู้ หรือศึกษาดูงาน	67	16.75
เพื่อต้องการค้นหาประสบการณ์ หรือความรู้ใหม่	118	29.50
เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ช่วงใด		
วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์)	102	25.50
วันหยุดสุดสัปดาห์	154	38.50
วันหยุดนักขัตฤกษ์ หรือเทศกาล	144	26.00
ท่านสนใจการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใดมากที่สุด		
งานฝีมือ หัตถกรรม และผ้าท้องถิ่น	167	41.75
การทำอาหารพื้นบ้าน	103	25.75
การทำเกษตร	87	21.75
วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน	43	10.75

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ท่านตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์จากแหล่งข้อมูลใดมากที่สุด		
เพื่อน หรือครอบครัว	166	41.50
สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook LINE Instagram	133	33.25
วิทยุ โทรทัศน์ เช่น ข่าว ละคร ภาพยนตร์ รายการนำเที่ยว	61	15.25
หนังสือ นิตยสาร และป้ายประชาสัมพันธ์	40	10.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อปัจจัยด้านศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบูรณ์ ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมุมมองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D.=0.75) ด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.76) และด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=0.83) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยด้านศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมุมมองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D	ค่าความเบ้	ค่าความโด่ง
ปัจจัยด้านศักยภาพการท่องเที่ยว				
1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ				
(1) มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยว	4.38	.676	-.830	.348
(2) วิถีชุมชนมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.30	.686	-.654	.049
(3) ความมีชื่อเสียงของกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	4.31	.749	-.941	.954
รวม	4.33	0.70	-0.81	0.45
2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก				
(4) มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หรือการให้บริการด้านข่าวสาร ข้อมูลกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เพียงพอ	4.27	.797	-1.126	1.715
(5) มีสิ่งอำนวยความสะดวก ร้านอาหาร และที่พักที่เพียงพอ สะอาดและปลอดภัย	4.41	.673	-.702	-.609
(6) มีอัตราค่าบริการร้านอาหาร และที่พักที่เหมาะสม	4.41	.716	-1.038	.595
(7) มีบริการรถเช่า และรถนำเที่ยว ที่ได้มาตรฐานทั้งความปลอดภัยและราคาที่เหมาะสม	4.40	.704	-.815	-.247
รวม	4.37	0.72	-0.92	0.36

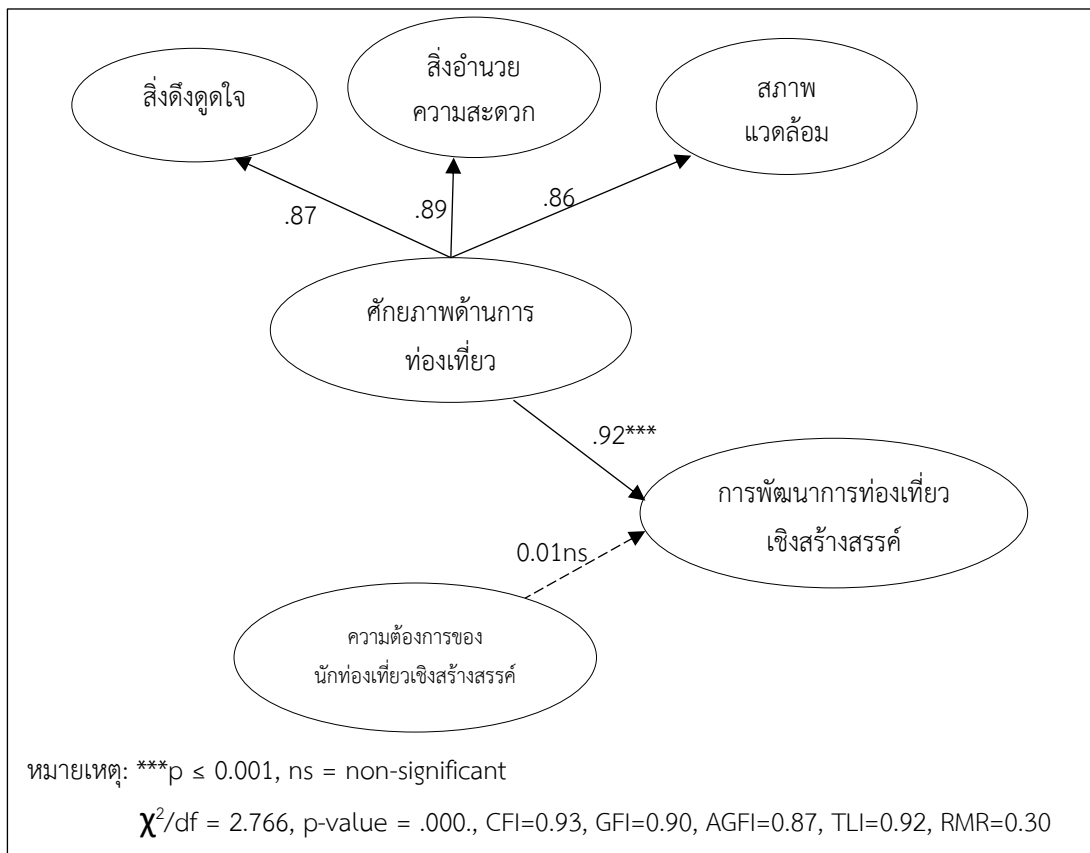
ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D	ค่าความ เบ้	ค่าความ โด่ง
3. ความสามารถในการรองรับ				
(8) มีมาตรการหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนต่อชุมชนและสังคมโดยรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดการขยะ มลภาวะทางเสียง เป็นต้น	4.06	.962	-1.058	.930
(9) การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวคำนึงถึงผลกระทบทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ	4.54	.640	-1.063	.013
(10) มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการ	4.16	.825	-.386	-1.207
รวม	4.25	0.81	-0.84	-0.09
4. สภาพสิ่งแวดล้อม				
(11) มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อนักท่องเที่ยว เช่น ลานจอดรถ โรงพยาบาลใกล้เคียง	4.21	.763	-.579	-.431
(12) การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในระหว่างการทำกิจกรรม	4.19	.809	-.754	.275
(13) พื้นที่เข้าถึงง่ายสะดวก และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน	4.26	.743	-.633	-.315
รวม	4.22	0.77	-0.66	-0.16
ค่าเฉลี่ยรวมปัจจัยด้านศักยภาพการท่องเที่ยว	4.29	0.75	-0.80	0.14
ปัจจัยด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว				
(14) ต้องการหลีกเลี่ยงสิ่งเดิม ๆ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์	4.40	.715	-.761	-.701
(15) ต้องการการยอมรับจากสังคม	4.03	.825	-.235	-1.047
(16) ต้องการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่แตกต่าง	4.31	.790	-.666	-.892
(17) ต้องการให้ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีรายละเอียดที่ชัดเจน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว	4.27	.747	-.702	-.167
(18) ต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนที่แท้จริง	4.33	.704	-.942	1.492
(19) ต้องการลงมือทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นของที่ระลึก	4.22	.802	-.682	-.222
รวม	4.27	0.75	-0.78	0.37
ปัจจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์				
(20) การทำการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์	4.25	.791	-1.092	1.731
(21) การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว	4.17	.897	-.870	.102
(22) การพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยว เช่น ผู้นำชมป้ายอธิบาย คิวอาร์โค้ด สื่อวิดีโอ เป็นต้น	4.20	.837	-.953	.942

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D	ค่าความ เบ้	ค่าความ โด่ง
(23) มีกระบวนการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์จากการท่องเที่ยว	4.22	.764	-.502	-.803
(24) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดัดแปลงความรู้ หรือประยุกต์ให้เข้ากับบริบทในปัจจุบัน และให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว	4.17	.798	-.757	.449
(25) ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็น หลังใช้บริการการท่องเที่ยว	4.13	.825	-.559	-.506
(26) ชุมชนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง กับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เช่น DIY วัฒนธรรมชาติ การทอผ้า	4.19	.888	-.955	.483
รวม	4.16	0.84	-0.76	0.14
เฉลี่ยรวม	4.26	0.77	-0.77	0.09

3. ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัย ในส่วนนี้เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสาเหตุกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดศักยภาพการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากค่าดัชนี ดังนี้ ได้แก่ $\chi^2/df < 2$, GFI > 0.80, AGFI > 0.80, NFI > 0.80, TLI > 0.80, RMR < 0.05, RMSEA < 0.05

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวแปรในลำดับที่ 2 ด้านความสามารถการรองรับประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 3 ตัว ได้แก่ มีมาตรการหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนต่อชุมชนและสังคมโดยรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (X8) การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวคำนึงถึงผลกระทบทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ (X9) และมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการ (X10) มีค่าน้ำหนักตัวแปรต่ำกว่า 0.03 คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดออก และเมื่อตัดออกแล้วได้ค่าความสอดคล้องของโมเดล Chi-square = 2.79, GFI=0.89, AGFI=0.87, TLI=0.92, RMR=0.30 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.61 - 0.98 และทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

จากการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัย พบว่า ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในครั้งแรก คณะผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดล (Modification) เพื่อผ่อนคลายข้อตกลงทางสถิติให้ตัวแปรสังเกตได้บางตัวสัมพันธ์กัน ผลการปรับโมเดลพบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี (Goodness of Fit Index): Chi-square = 2.76, CFI=0.93, GFI=0.90, AGFI=0.87, TLI=0.92, RMR=0.30 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

และเมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลของปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (0.92) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 แต่ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ไม่มีระดับนัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า โมเดลสมการเชิงสาเหตุศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ซึ่งมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 แต่เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยกลับพบว่า ปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 แต่ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีค่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีมุมมองความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะการมีสิ่งอำนวยความสะดวก ร้านอาหารและที่พักที่เพียงพอ สะอาด และปลอดภัย และมีอัตราค่าบริการร้านอาหารและที่พักที่เหมาะสม รองลงมาคือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างสรรคกิจกรรมท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงของกิจกรรมและสถานที่

ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านความสามารถในการรองรับ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวคำนึงถึงผลกระทบทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการ และสุดท้ายคือด้านสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึงง่ายสะดวก และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อนักท่องเที่ยว เช่น ลานจอดรถ โรงพยาบาลใกล้เคียง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิภา ศรีระทุ (2551) ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556) กล่าวว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเป็นการประเมินความพร้อมด้านแหล่งท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกสบายในการเข้าถึงสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และอดิลักษณ์ พุ่มม่อม (2566) ระบุว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีปัจจัยมาจากองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยรวม ทั้งด้านความดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการเสริม การคมนาคมที่สะดวกสบาย และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อีกทั้งยังต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด (Karim et al. (2021) ซึ่งจากผลการศึกษา มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก เพื่อการวางแผนเชิงนโยบายและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการหลีกเลี่ยงจากสิ่งเดิม ๆ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ และต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนที่แท้จริง แต่มีระดับของอิทธิพลที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างไม่มีระดับนัยสำคัญ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ จิราพร คงรอด (2563) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม – คลองท่ามะพร้าว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนมีความต้องการในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน เช่น การทำกิจกรรมอาหารพื้นบ้าน งานฝีมือ เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำอีกครั้ง และดวงฤดี อุทัยหอม และสมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า (2565) ศึกษาความตั้งใจท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตามทฤษฎีพฤติกรรม ตามแผนที่มีต่อความต้องการทำกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนในจังหวัดสงขลา พบว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมความตั้งใจที่จะท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติและการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์

แต่อย่างไรก็ตามในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำเป็นต้องคำนึงถึงอุปทาน คือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนนั้นๆ และอุปสงค์ ซึ่งเป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กัน เพียงแต่ในระยะแรกของการพัฒนา ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการปรับเปลี่ยนตัวเองสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำเป็นต้องมีศักยภาพและความพร้อมต่อการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยอาศัยปัจจัยด้านบริบทชุมชน ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ เป็นสำคัญ (เสาวรจรรย์ เสภาเกลียว, ศรีปริยญา ฐประจาง และ เสาวภาคย์ กระจ่างยุทธ, 2565) ร่วมกับปัจจัยด้านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจเกิดทั้งจากการตลาดเชิงประสบการณ์ สื่อประชาสัมพันธ์ และการมองหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล (สุจิตรา หนูมี, 2562)

นอกจากนี้เพื่อการพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากมุมมองของนักท่องเที่ยว เห็นว่ายังต้องการการทำการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีกระบวนการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์จากการท่องเที่ยว และการพัฒนาการสื่อความหมายการท่องเที่ยว เช่น ผู้นำชม ป้ายอธิบาย คิวอาร์โค้ด สื่อวิดีโอ เป็นต้น สอดคล้องกับ จิราพร คงรอด (2563) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใน

ระยะแรกไว้ว่า ควรมีการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมที่สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่นและความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวในวงกว้าง ควรมีป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชัดเจน และมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ดังนั้นเพื่อการพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ชุมชนหรือจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ต้องรู้จักตนเองให้ดีพอ เพื่อมองหาจุดแข็งของชุมชนเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตนเอง พร้อมกับสรรหาวิธีการเพื่อนำเสนอเอกลักษณ์นั้น ๆ ให้น่าสนใจและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเรียนรู้และหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่า ไม่ใช่เพียงการนำเสนอจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชม ถ่ายภาพแล้วจากไป แต่ยังต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ๆ จึงจะถือได้ว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควบคู่กับการสร้างโอกาสผ่านการสื่อความหมายทั้งตัวบุคคลในพื้นที่ และไม่ใช่ว่าบุคคล โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงและเผยแพร่ได้ในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจุดหมายปลายทางมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

- (1) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่โดดเด่นในพื้นที่ และมีการส่งเสริมประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัด
- (2) การปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยเพื่อการพักผ่อน และการพัฒนาป้ายสื่อความหมายให้หลากหลาย ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
- (3) การเตรียมความพร้อมของเจ้าบ้านที่ดีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ดังนั้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้ ร่วมกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงข้อมูลและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆที่กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มเติม เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 2) ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระหว่างสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น กับชุมชน และองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการและใช้ประโยชน์สูงสุดจากการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2565. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566 จาก <https://www.mots.go.th/news/category/655>
- ขวัญฤทัย เดชทองคำ. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่ความยั่งยืนของธุรกิจภายใต้วิกฤติโควิด 19. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 17 (2), 1-18. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2022 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jitt/article/view/249444/171040>
- จิราพร คงรอด. (2563). ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม – คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 33 (2), 100-116.
- ดวงฤดี อุทัยหอม และ สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า. (2565). โมเดลเชิงสาเหตุและผลของความตั้งใจท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ที่มีต่อความต้องการทำกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ของประชาชนในจังหวัดสงขลา. *วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, 3 (2), 46-59.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดนและบ้านโดนพานัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล. *สุทธิปริทัศน์*, 27 (83), 97-102.
- พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ และอารี ผสานสินธุวงศ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับการเรียนรู้วิถีเกษตรเพื่อยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 18 (1), 1-11.
- พิศาล แก้วอยู่ และ ประกอบ ศิริภักดีพินิจ. (2557). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการปรับใช้หัตถกรรมจักสานผักตบขวาในพื้นที่อำเภอมะเอย จังหวัดพะเยา*. การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557 “Rethink : Social Development for Sustainability in ASEAN Community”. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2022 จาก https://csd.kku.ac.th/uploads/proceeding/070714_161726.pdf
- เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ พรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล และ กิตติยา ชัชวาลชาญชนกิจ. (2564). อิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ที่มีต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 10 (2), 1-8.
- วงศ์มณี และ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์. (2564). คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในแหล่งจุดหมายปลายทางเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9 (6), 2665-2678.
- วิษุตา ร้อยพิลา และ ปรีดา ไชยา. (2558). องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10 (3), 197- 211.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). *ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอบางบาล จังหวัดเพชรบูรณ์*. สารนิพนธ์(การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลวรรณ สว่างแก้ว. (2561). *อิทธิพลของภาพลักษณ์องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวตลาดน้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาตลาดน้ำคลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2550). *ศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2565). *ส่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแต่ละสาย คุณเป็นสายไหน?*. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2022 จาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/8602/getdypugcp/EIC-In-Focus_Consumer-survey-report_Travel-Part-2_20221026.pdf
- สุจิตรา หนูมี. (2562). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต (การจัดการการท่องเที่ยวและบริการแบบบูรณาการ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- เสาวรณีย์ เสากล้าย, ศรีปริญญา รูปกระจ่าง และ เสาวภาคย์ กระจ่างยุทธ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชนจังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัชภาคย์*, 16 (48), 263-282.
- อดิศักดิ์ พุ่มอิม. (2566). การวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยองค์ประกอบ ศักยภาพในการดึงดูดใจและการรองรับด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 18 (1), 16-34.
- อภิญา อิงอาจ. (2565). *หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติการพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้าง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. *Tourism Management*, 21 (1), 97–116.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8 ed.). Hampshire, United Kingdom: Cengage.
- Karim, R., Latip, N. A., Marzuki, A., Shah, A., Muhammad, F. (2021). Impact of Supply Components – 4As on Tourism Development: Case of Central Karakoram National Park, Gilgit–Baltistan, Pakistan. *International Journal of Economics and Business Administration*, 9 (1), 411–424.
- Salman & Uygur. (2010). Creative Tourism and Emotional labor: an investigatory model of possible interactions. *International Journal of Culture Tourism and Hospitality Research*, 4(3), 186-197. [Online]. From <https://doi.org/10.1108/17506181011067583>